

## Ministerieel besluit tot vaststelling van een ontwerp van lijst van de als monument te beschermen grafkapel van priester Poppe of Pius X-kapel met bijhorend Pius X-domein in Hamme (Moerzeke)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 17 oktober 2014,

### BESLUIT:

**Artikel 1.** Het ontwerp van lijst van de volgende voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten, met inbegrip van de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken, zoals opgesomd in de lijst als bijlage bij dit besluit, wordt vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012:

Wegens de historische, de artistieke, de wetenschappelijke en de sociaal-culturele waarde als monument:

Grafkapel van priester Poppe of Pius X-kapel met bijhorend Pius X-domein, met uitsluiting van het sanitair blok dat op bijgevoegd plan met X aangeduid is, gelegen in

Hamme (Moerzeke), Kasteellaan zonder nummer  
bekend ten kadaster:

Hamme, 3de afdeling, sectie B, perceelnummers 1011V, 1011W en 1011X  
zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

**Art. 2.** Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

#### *Historische waarde:*

De Pius X-kapel, als modernistische kapel met inbegrip van twee ommuurde voortuintjes en een getrappt verhoog met buitenaltaar gebouwd met de functie van grafkapel voor priester Edward Poppe, is een zeldzaam exemplaar van dit type religieus bouwkundig erfgoed gebouwd na de tweede wereldoorlog. In opdracht van het Priester Poppe-comité opgericht in 1960-1961 naar

ontwerp (1959) van de Brugse architect Jozef Lantsoght, behoort deze grafkapel tot het belangrijkste religieuze oeuvre van deze architect. Het Pius X-domein vormt historisch en visueel als cultuurlandschappelijke omgeving een entiteit met de Pius X-kerk als bedevaartsoord. De aanwezigheid van een omringend parkbos met open ruimte tegenover het buitenaltaar voor de kapel, om bedevaarders en andere Poppevereerders erediensten in openlucht te kunnen aanbieden, behoort immers tot het oorspronkelijk concept van het bedevaartsoord met grafkapel van priester Poppe. Het parkbos gaat terug op een deel van het kasteelpark van het in oorsprong feodale kasteel van Moerzeke.

*Historische*, in casu architectuurhistorische waarde:

De grafkapel van priester Poppe is een representatieve manifestatie van de vernieuwing in de kerkelijke bouwkunst die in de naoorlogse periode werd gerealiseerd en vertegenwoordigt de sterke creatieve inbreng van een Sint-Lucasarchitect binnen het innovatieve kerkelijk bouwen voor 1965. De uitzonderlijke aanleg van de kapel volgens een opvallend symmetrisch concept waarbij ook de buitenruimte betrokken is, gaat gepaard met een originele opstand die aan de constructie tevens monumentaliteit verleent. In haar bouwkenmerken vertoont de kapel herkenbaar verwantschap met de beschermde Onze-Lieve-Vrouw ter Duinenkerk te Koksijde naar Lantsoght's ontwerp. Typerend hiervoor is de toepassing van een betonconstructie met gewitte bakstenen bekleding en het plastisch gebogen dakvlak dat tot boven de voorgevel opstijgt en uitloopt in een klokkenstoel. De verticaliserende glasstroken vormen een belangrijk element in de gevelcompositie en benadrukken hier tevens het contrast van het opgaand elegante hoofdvolume van de kapel met de lage haakse zijkapellen en ommuurde voorhofjes.

*Artistieke* waarde:

De grafkapel geldt als een zeer kunstzinnige architecturale creatie met een verrassende originaliteit en een evenwichtige compositie die tegelijkertijd een krachtige dynamiek en emotionerende expressiviteit bezit. De half abstracte gekleurde glas-in-loodramen van kunstglazenier Maurice Nevens, maken een levendig bestanddeel uit van de bijzondere architectonische ruimte en vertegenwoordigen kwalitatieve glasraamkunst uit de naoorlogse periode. Evenals het altaar en het levensgrote Mariabeeld door beeldhouwer Maurice Witdouck illustreren deze geïntegreerde kunstwerken de samenwerking van architect Lantsoght met deze beide kunstenaars binnen zijn kerkelijke bouwwerken.

*Wetenschappelijke* waarde:

Het parkbos van het Pius X-domein bewaart zeer fraaie oude zomereiken (*Quercus robur*) die als exemplaren met hoge stammen en met stamomtrek van 325 cm tot 232 cm een botanische waarde vertegenwoordigen.

*Sociaal-culturele* waarde:

Als vereringsplaats en bedevaartsoord voor de zalig verklaarde priester Edward Poppe was zijn grafkapel lange tijd een grote publiekstrekker. Er vinden nog steeds gebedsdiensten en eucharistievieringen plaats in de kapel die de devotie tot priester Poppe levendig houden. De eucharistische en mariale symboliek in de glasramen verwijzen naar de bijzondere spiritualiteit van

Priester Poppe. Als bekwaam godsdienstpedagoog, door zijn geschriften en opvattingen, die internationaal verspreid raakten, verwierf priester Poppe vooral in godsdienstige kringen ook in het buitenland een grote waardering. Het omheinde Pius X-domein met het karakter van een parkbos zonder specifieke aanleg en gelegen in binnenblok, creëert rondom de grafkapel een omgeving die de nodige rust en sereniteit biedt aan dit verering- en bedevaartsoord. De bijhorende landschappelijke omgeving ondersteunt tevens de religieuze belevingswaarde die uitgaat van de monumentale grafkapel. Het bedevaartsoord met grafkapel van priester Poppe oefent thans nog altijd aantrekkingskracht uit zowel op de christelijke geloofsgemeenschap als vanuit toeristisch oogpunt.

**Art. 3.** Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006, 5 juni 2009, 4 december 2009, 10 juni 2011 en 22 juni 2012 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006, 18 september 2009, 11 januari 2010, 2 augustus 2011 en 27 juli 2012).

Brussel,

22 DEC. 2014

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,



Geert BOURGEOIS